

NOVADI ZAĻO

Katra tukšā pudele NES NAUDU

Somijā un Zviedrijā iepakojuma pieņemšanas automātu infrastruktūra ir ļoti attīstīta, ikviens zina, ka, ejot uz veikalu, tukšās pudeles vienkārši jāpaķer līdzī.

ILUSTRATĪVS FOTO

Kamēr mēs Latvijā vēl tikai ar nepacietību gaidām depoziā sistēmas ieviešanu, citās Eiropas valstīs tāda darbojas jau gadiem. Jāteic gan, ka pārāk plaši tā izplatīta nav, jo ieviesta vien desmit valstīs. Pirmā bija Zviedrija jau tālajā 1984. gadā, bet Lietuva depoziā sistēmu ieviesa samērā nesen, 2016. gadā.

Bērni kabatas naudu pelna paši

Lai uzzinātu, kas mainās paradumos, kad šāda sistēma valstī darbojas, vaicājām mūsu tautiešiem, kas tagad pastāvīgi dzīvo ārvalstīs. Tur, kur depoziā sistēma darbojas, uzrunātās latvietes uzsvēra tikai pozitīvus ieguvumus. Pirmkārt, apkārtējā vide nenoliedzami ir tīrāka nekā pie mums, otrkārt, tas rosina lielāku uzmanību pievērst atkritumu šķirošanai.

Šķiet, vistālāk arī šajā aspektā tikusi Zviedrija. Dace Balode, kuras dzimtā puse ir Jaunpiebalga, šajā Ziemeļvalstī dzīvo 19 gadus un jau ierodoties satikusi ar depoziā sistēmu. Viņa neslēpj savu pārsteigumu, ka Latvijā tikai tagad nonākuši līdz tam: "Bet – labāk vēlāk nekā nekad."

Dace pastāsta, ka Zviedrijā gadu gaitā audzis to vietu skaits, kur var nodot pudeles un skārda traukus: "Šī infra-

UZZIŅAI

Depoziā sistēmas ieviešana Eiropas valstīs

- Zviedrija – 1984. gads,
- Islande – 1989. gads,
- Somija – 1996. gads,
- Norvēģija – 1999. gads,
- Dānija – 2002. gads,
- Vācija – 2003. gads,
- Igaunija un Nīderlande – 2005. gads,
- Horvātija – 2006. gads,
- Lietuva – 2016. gads.

struktūra ir ļoti attīstīta, par to vispār nedomājam, jo zinām, ka, ejot uz veikalu, tur varēsīm nodot otrreiz pārstrādājamo iepakojumu. Zviedrijā atkritumu šķirošanai kopumā pievērsī ļoti lielu uzmanību, tur daudz kas tiek nošķirts, arī tara, kas der depoziātam, tiek uzkrāta, un, ejot uz veikalu, to ņemam līdzī, tā ir normāla situācija. Ja piemirstas vienā reizē, sakrājam divus, trīs maisus. Nododot pudeles, taromāts izsniedz kvīti, ko var izmantot uzreiz konkrētajā iepirkšanās reizē, bet var uzkrāt, jo kvīts derīga kādu gadu. Var krāt sev vai dot bērniem kā kabatas naudu. Patiesībā bērniem ir motīvs nest tukšās pudeles uz veikalu, jo tā viņi tiek pie naudas kādam kārūmam. Nevieni arī nekautrējas, kad iet ar tuk-

šu pudeļu maisiem uz veikalu, jo tā taču dara visi."

Protams, ne visiem zviedriem ir vajadzība pēc mazās naudiņas, ko var šādi atgūt, viņi nododamo iepakojumu atstājot šķirošanas laukumos, dažkārt arī sabiedriskās vietās. Tur to savācot tie sabiedrības pārstāvji, kam trūkst naudas iztikai. Cilvēki no Austrumeiropas valstīm, kas nevēlas strādāt, nereti sastopami ubagojot vai uzlasot to taru, kas der depoziātam. "Var teikt, ka ar šiem iebraucējiem saasinās sociālā problēma, bet, no otras puses, viņi, paceļot katru nomestu iepakojumu, kas der depoziā, palīdz uzturēt tīru vidi," saka D. Balode.

Atbrauc svinēt, aizbrauc ar maisiem

Nesen sistēma ieviesta Lietuvā. Gunta Gelgote no Līgatnes, kura jau ilgu gadu dzīvo Viļņā, stāsta, ka arī tur iespēja nodot tukšās dzēriena pudeles pārstrādei jūtami ietekmējusi vides tīrību. Lietuvā sabiedrība ziņu par depoziā sistēmas ieviešanu uzņēmusi pozitīvi. "Cilvēki iekrīt azartā, jo par katru vienību var atgūt desmit centus, un visi taru uz veikaliem nes ļoti cītīgi. Pavisam mazos veikalos to nevar nodot, bet ir pietiekami daudz vietu, kur pieņemšanas automāti uzstādīti. Pie tā ātri pierod, un cilvēki sāk rēķināt. Varētu jau tās pudeles samīcīt, iemest šķirotajos, bet sāk do-

māt, ka tā ar katru iepakojumu izmet desmit centus. Varbūt labāk likt kastē, un, ejot uz veikalu, nodot," Gunta ir pārliecināta.

Viņai prieks redzēt, kā mainījies cilvēku attieksme. "Teiksim, brauc kompānija svinēt kādus svētkus uz laukiem vai pie dabas un mājās atgriežas ar maisiem, kur tukšā tara, nekā atstāts netiek. Protams, gadās arī izņēmumi, bet vienmēr būs kādi, kuri šo taru savāks, kuriem desmit centi noder," novērojusi mūsu tautiete.

Kopumā esot jūtams, ka depoziā sistēmas ieviešana ļāvusi lietuviešiem būt krietnu soli tālāk atkritumu šķirošanā. Visur valstī ir konteineri daļētai atkritumu šķirošanai, un daudziem tā ir ikdienas norma – šķirot. "Ik pa laikam dzīvoju arī Liepājā, un tur man ļoti pietrūkst ērtas iespējas šķirot. Automātiski turpinu šķirot atkritumus, tikai nav, kur izmest. Tagad ar prieku klausos, ka arī Latvijā beidzot būs depoziā sistēma," Gunta saka.

Mājās četri konteineri

Rīdziniece Iveta Prese jau 20 gadus dzīvo Vācijas pilsētā Rastedē. Kad tur ieradies, depoziā sistēma jau darbojusies. "Protams, man tas bija kas jauns. Sākumā biju nesaņēma, kāpēc man par pudeli, bundžu jāmaksā vairāk?! Vācijā par PET pudeli vai kolas

bundžu jāmaksā 25 centi, tātad – ja nopirki četras, tas jau ir viens eiro. Stikla tara ir lētāka, zem 20 centiem. Tas liek domāt, vai šo eiro kaut kur vienkārši izmest vai tomēr dabūt atpakaļ. Un, ja brauc nodot reizi mēnesī, tur jau salašas pat 20 eiro. Katrā veikalā, kur pārdod dzeramos, jānodrošina, lai pircējs var taru nodot atpakaļ. Protams, ir cilvēki, kas domā, ka 25 centi nav nauda, un piknikā bundžas tiek atstātas, bet vienmēr ir cilvēki, kas tās salasa un nodod," novērojusi Iveta.

Kopumā šķirošanas kultūra Vācijā ir augstā līmenī, tiek šķiroti stikli pa krāsām, arī pārējais, tostarp bioloģiskie atkritumi. "Dzīvoju privātmājā, un mums ir četri konteineri, kur likt šķirotos atkritumus. Tas jā dara apzinīgi. Ja neesi pareizi sašķirojis, konteiners netiek paņemts, bet pie tā pieliek zīmīti, ka saturs jāpāršķiro pašam. Tā ir kā mācību stunda šķirošanā. Mums tas nav gadījies, ir dzirdēts par tādiem gadījumiem, bet es šādu mācību stundu negribētu piedzīvot," I. Prese padalās savā pieredzē.

Materiāls tapis ar Latvijas Vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu. Par publikāciju saturu atbild SIA „Kurzemes Vārds” un reģionālās izdevniecības